

ESIMENE PEATÜKK

2005. AASTA VEEBRUAR

Alan Markby oli juba ammu aegu aru saanud, et kõik võõrad inimesed ja sealhulgas isegi kõige ausamad kodanikud näivad taipavat, et ta on miskit sorti politseinik. Tavaliselt kulus umbkaudu viis minutit süütut jutuajamist, et nende käitumine õige pisut teistsuguseks muutuks. Igat masti sulid tajusid seda juba kaugelt ja hoidsid temast eemale. Seda võiski ju oodata. Kummaline oli aga asjaolu, et isegi kõige süütumad hingekesed muutusid mõne aja pärast kergelt ebalevaks. Lustakatele lobisemistele joomapidudel tõmbas see päris tõega piduri peale. Võib-olla inimesed arvasid, et ta rehkendab mõttes, kui palju veini nad on kurku kallanud. Sellegipoolest oli üksjagu ehmatav, kui sind ühtäkki peeti vaimulikuks.

See juhtus ühel laupäeva hilisõhtul. Välisukse kell helises ja ust avades nägi ta tepitud vihmakindla mantli ja heegeldatud mütsiga õblukest naisterahvast. Naine kiikas veebruariõhtu varakult saabunud hämarusest ärevalt tema poole.

„Kas teie olete õpetaja?” küsis ta lootusrikkalt.

„Ei ole,” ütles Markby. „Kahju küll, kuid õpetaja ei ela enam siin.”

Naise nägu tõmbus kokkunenult krimpsu. „Aga mul on tarvis temaga rääkida. Kuhu ta läks? Kui isa Holland on siit lahkunud, siis peate teie ju olema tema asendaja.”

„Ei, nii palju kui mina tean, on õpetaja Holland veel praegugi selle koguduse vaimulik. Kuid kirikuvõimud suunasid ta elama uude majja. Kui asjaga on kiire, siis ma võin teile anda tema telefoninumbri.”

Naisel kulus viiv või kaks säärase informatsiooni töötlemiseks, et see siis välja praakida. „Aga see siin on ju kirikla.” Tema hääles segunesid kangekaelsus ja hämmastus.

„Noh, see oli kirikla. Kirik otsustas maja maha müüa. Oldi arvamusel, et õpetaja tunneb ennast paremini linna uuemas osas, kus on rohkem elanikke. Siinkandis on nüüd suuremalt jaolt äripinnad ja inimesed ei ela enam kaupluste peal nagu vanasti.”

Mille pagana pärast ma seda kõike selgitan? Majja hoovav jahe tuul tõrjus häiriva kiirusega soojema õhu välja. Külalise selja taga vanas surnuaias kahisesid puude oksad talvises õhtuvidevikus. Uuemal ajal ei maetud sinna enam kedagi. Matused toimusid niinimetatud uuel kalmistul. Puude kriiksumine ja sahin olid Markby meelest nagu hääled, mida töid kuuldavale ammused lahkunud, kes tahtsid kaeblikult hõigeldes teada saada, miks tänapäeva maailm neist enam välja ei tee. Mõne inimese jaoks maailm aga ei liikunudki edasi või siis liikus aeglasemalt. Külalise hoiak andis mõista, et ta klammerdub mingisuguse kalliks peetud uskumuse külge ega lahku Markby ukسلävelt enne, kui too on mõne vaimuliku platsi toonud. Naise järgmised sõnad kinnitasid seda arvamust.

„Te peate ikkagi kuidagiviisi kirikuga seotud olema.” Ta ilmutas nüüd ahastuse märke. „Muidu te ei elaks ju kiriklas, ehkki koguduse õpetaja on siit minema kolinud.”

„Andke andeks, aga ei ole. Ma ei ole isegi mitte ilmikutlustaja. Ma olen politseiohvitser.”

Naine ilmselgelt ei jäänud teda uskuma. „Ma ei taha politseinikku. Pealegi te ei näe politseiniku moodi välja. Te olete liiga vana,” lõpetas ta lahkusetult.

„See tuleb minu ametiga kaasnevast stressist,” ütles Markby. „Stress on mulle aastaid lisanud. Kuid ma olen komissar Markby ja juhin kohalikku kriminaaljälitusosakonda. Ühe aasta pärast peaksin ma pensionile minema, aga senimaani seisan ma siin. Nagu Martin Luther.”

„Martin Luther!” hüüatas naine. „Mida temal selle kõigeiga pistmist on?”

„Tegelikult ei olegi,” tunnistas Markby.

„Miks te siis...”

Õnneks jõudis sellel hetkel kohale Markby abikaasa Meredith, et vaadata, miks mehel nii palju aega kulub, ja küsida tema käest, kas ta teab ikka, et maja täitub kallihinnalise soojuse asemel külma õhuga.

„See daam siin tahab kirikuõpetajat,” ütles Markby.

„Kas sa ei andnud talle Jamesi nimekaarti?”

„Veel ei ole andnud,” pihtis Markby pelglikult.

„Ah et ei olegi veel? Võtke!” Meredith õngitses esikuluaal olevast kausist väikese valge kaardikese. Ta ulatas kaardi Alanile, kes andis selle edasi külalisele. Naine silmitses kaarti umbusklikult, enne kui selle vastu võttis ja nõrga valguse käes silmi kissitades uurima hakkas.

„Mul ei ole prille kaasas,” pomises ta haavunult. „Mulle ei ole mingit mõtet midagi lugeda anda. Vähemalt mitte selles valguses.”

„Need on kirikuõpetaja uus aadress ja telefoninumber. Ta jättis ära kolides meile siia oma nimekaarte juhuks, kui keegi peaks teda küsima tulema.”

Külaline kasutas kaarti selleks, et osutada välisukse kõrval seinale kinnitatud puittahvlile. „See ütleb ikka veel, et siin on kirikla.”

„Ei ütle,” lausus Meredith. „See on uus tahvel. Sellele on kirjutatud „Vana kirikla”. Uus kirikla asub kohas, mis on kirjutatud sellele nimekaardile, mille ma teile praegu andsin.”

Külaline ei lasknud ennast lepitada. „Kui siin ei olegi kirikla, siis ei tohiks seda üldse ka tahvlil mainida.” Viivuks näis, et naine

purskab otsekohe nutma. Seejärel pöördus ta ümber ja vudis ilma pikemalt viivitamata ära õhtusse.

„Ärge enam kella helistage!” pomises Markby ust sulgedes.

„Võib-olla me ei oleks pidanud ostma endist kiriklat.” Meredith seisis esikus ja põrnitses ust. „Vähemalt mitte sellist, mis on alles äsja arvelt maha võetud ja müüki pandud. Paljud inimesed arvavad tõenäoliselt siamaani, et siin on kirikla.”

„Seepärast James ju need nimekaardid meile jättiski.”

Meredith nägi sellegipoolest murelik välja. „Võib-olla me peaksime tole tahvli maha võtma, kui see inimesi segadusse viib. Majale mõne muu nime andma. Ma loodan, et temaga on kõik hästi,” lisas ta.

„Selle naisega? Miks ei peaks olema? Aga me ei pea majale uut nime andma üksnes sellepärast, et keegi ei vaevunud tahvlit õigesti lugema.”

„Oh, jäta nüüd! Ta oli sulaselgelt millegi pärast ärevil. Ta on lugupeetavat sorti inimene ja tema maailmas peaks magaminekuatega varsti käes olema.”

„Olgu mis iganes,” ütles tema abikaasa, „aga ta otsib vaimulikku nõustajat. Minul puudub oskus teda aidata. See pole politseinike asi.” Ta tõmbas sügavalt hinge ja lõpetas sõnadega: „Ega ka mitte meie oma.”

Kuid siinkohal ta eksis mõlema väitega.

Callum Hendersonil ei oleks pähegi tulnud pidada ennast ebausklikuks inimeseks. Teed ületavate mustade kasside, ristatud lauanugade ja muude säherduste mõttetuste pärast ta ei muretsenud. Võtke sealjuures arvesse, et tema eakas vanaema oli siiski muretsenud. Vanaema oli sääraseid asju tuubil täis. Lapsepõlves oli Callum näiteks mitu korda näinud, kuidas vanaema viskas näputäie soola üle õla pärast seda, kui oli natuke sedasama kraami maha ajanud.

Callum seadis säärase teo mõttekuse kahtluse alla, sest see ei

klappinud mitte üks põrm vanaema korduva meeldetuletusega vältida raiskamist. Et asjast ikka õigesti aru saada, küsis Callum: „Miks sa seda teed?”

Vastus kõlas nii: „Et saatanat pimestada. Ta seisab minu selja taga.”

„Miks ta *sinu* taga seisab?” oli poisi järgmine küsimus. See oli küllaltki loogiline, ent väikesed lapsed ongi ju üldiselt üsna otsekohesed. Otsekohene oli ka vanaema, kes ei olnud jäänud ilma võimest tabavalt vastata. Tema mõtlemine kulges mööda sirget joont ega kaldunud kordagi kõrvale.

„Ta seisab igapähe taga. Ta on minu öla juures ja sinu öla juures ja kõikide öla juures.”

Callum oli juba taibanud, et täiskasvanutele meeldib oma-enda seadusi kehtestada ega taha, et neile vastu hakatakse, kuid vanaema jutt tundus talle niivõrd võimatuks, et ta oli sunnitud tõe selgeks väitlema. „Teda on ju ainult *üks*, nii et ta ei saa olla kõikide selja taga. Ta peaks siis kogu aeg ühe juurest teise juurde jooksuma.”

„Kõikide!” ütles vanaema kindlameelselt. „Saatan on kõikjal!” Ta lisas summutatud häälega: „Ja ta võib võtta endale ükskõik millise kuju.”

Selle koha peal sisenes kööki ema, kes sai pahaseks. „Taevane arm, memm! Sa hirmutad lapsel mõistuse peast. Ta ei julge täna öhtul enam magamagi minna.”

Ema ja vanaema vaidlesid teineteisega palju ning nooruke Callum ei tahtnud, et järjekordne tüli lahti läheks. Nõnda ta siis tegi samuti häält: „Kõik on korras. *Minu* voodi kohal on Neitsi Maarja ja Jeesuslapse pilt, nii et saatan hoiab ennast eemale!”

Selle koha peal vanaema kallistas teda, purskas nutma ja kuulutas, et see laps on määratud saama preestriks.

„Lollus!” ütles ema ägedalt. Ta lisas pojale süüdlaslikult: „Vastab tõe, Callum. Oma voodis ei sünni sinuga midagi halba. Seal oled sa täielikult kaitstud!”

„Kas Callumiga ei olegi seekord mingeid pahandusi juhtunud?” küsis isa, kes oli saabunud parajal ajal selleks, et naise sõnu kuulda. Ta sasis poja juukseid.

„Sinu ema ütles, et Callumist saab kunagi preester!” kuulutas tema abikaasa.

Callumi isa meelest oli see väga naljakas ja ta puhkes naerma, mille peale vanaema lõi isa supikulbiga, mis tal juhtus parajasti käes olema. Seda osa mõttevahetusest nautis Callum kõige rohkem.

Ta pidas veel praegugi ebatõenäoliseks, et saatan passis köögis lootuses vanaema eksiteele juhtida. Vanaema oleks võinud ta ju välja ajada, vehkides sellesama kulbiga, millega ta isa nuhtles.

Nagu edaspidi selgus, et pidanud ta kunagi aru preestriameti kui võimaliku karjääri üle. Temast sai haljastusaednik. Ta polnud isegi usklik ühelgi sellisel viisil, mida vanaema oleks õigeks tunnistanud. Kui ta täiskasvanuna hakkaski üldse millessegi uskuma, siis oli see loodus. „Aias on jumala süda lähemal...” Sedasorti värk. Tema meelest oli igasugune aiakunst rahustav. Näitas asju õiges perspektiivis. Seetõttu ei jäänud ta tollel õhtul kõrtsist koju kõndides hetkekski kõhklema, kui otsustas tee otsemaks teha ja läbi surnuaia minna.

Kõrtsi nimi oli Must Koer ja see asus päris linna servas kitsas tänavas, mida kutsuti endistviisi Musta Koera teeks. Ja see Musta Koera tee kulges rööbiti vana surnuaia tagaküljega. Ehkki nüüdsel ajal ei pannud see nimi kedagi imestama, teadis Callum tänu vanaemale seda mustade koerte asja. Neil oli omal ajal olnud nagu mustadel kassidelgi sidemeid üleloomuliku maailmaga. Aga Callumi arvates oli see sama tühi loba kui soola ja õlal istuva saatana lugu.

Surnuaia värav oli ööseks lukku pandud, mistõttu Callum ronis üle müüri ja kukutas ennast teisel pool külmunud rohule. Oli kuupaistene öö ja nähtavus oli ebaloomulikult hea. Ümbritsev müür kaitses surnuaia ala kõige hullema tuule eest. Eelmisel

nädalal oli mitu korda kõva külma olnud ja varjulistes kohtades – näiteks mõrdita laotud kivimüüri vastas või surnuaia jugapuude all – võis näha härmatise jälgi. Mõnes paigas oli pakane jäänud pidama väikeste jääklompide näol, mis olid nagu need kookosepuruga munakoogid, mida tema vanaema armastas küpsetada. Aga kui temperatuur peaks pakast hajutades kraadikese või paar tõusma, võivad nad pisut lundki näha. Riigi põhjapoolsemates osades oli olnud tugevaid lumesadusid. Callum kahtles, kas just täna öösel sadama hakkab, aga enne talvekuude lõppemist võis kindlasti mingil määral lund oodata.

Hõbedane kuupaiste kattis maapinna kahvatu vaibaga, mille taustal kalmukünkad ja hauakivid järsult esile tõusid. Nende mustad varjud kirjasid maad nagu karbist kukkunud doominokivid. Kalmude ümber seisis üksikult ja salguti ka puud. Paljud nendest olid juba auväärses eas ning näinud mitme sugupõlve tulemist ja minemist. Tuul suutis nende oksid üksnes kergelt kahisema panna. Varjud puude all võbelesid ja kiikusid tuulehoogudes, kuid hauakivid seisis liikumatult nagu vahimehed Buckinghami palee ees.

Callum otsis ettevaatlikult kivide vahel teed ja tema sammud panid külmunud maapinna krudisema. Haudadele astumine on ju lugupidamatusavaldus (aitäh sulle, vanaema!). Pealegi oli ta mõne pindi joonud ega seisnud seetõttu jalgadel nii kindlalt, kui oleks pidanud, nii et ta pelgas kühme ja ootamatuid langatusi mullas. Mõned väga vanad hauad olid sisse vajunud. Lagunevate taimede mitut masti lehad olid Callumile tuttavad, aga see, mis seal sügavamal kõdunes, ei olnud taimset päritolu. Mitmel hauaplatsil oli kivist ääris, mille taha oli võimalik komistada. Kui palju raha inimesed küll surnute matmisele kulutavad, mõtles Callum. Urnid, kivist tahatud inglid ja siin-seal üle kogu surnuaia ka mõned kasti moodi ehtsad kividest hauakambrid. Need olid ilmselt läinud maksma terve varanduse. Ent need, kes selle kõik kunagi kinni maksid, tundsid säärase asjade üle

uhkust. Oma eluajal olid kadunukesed olnud tähtsad inimesed ja kohalik härrasrahvas ning nende pärijad pidasid loomulikuks, et lahkunud sugulased ehk pigem nende maised jäänused peavad nautima surnud peast sama suursugust peavarju, kui neil oli olnud nende eluajal.

Olid need alles ajad, mõtles Callum nukra igatsusega mõni-kord, kui maastikukujundaja võis tõesti oma kujutlusvõime valla päästa.

„Milord, kui seda küla ees ei oleks, saaksin ma luua teile imekauni vaate.”

„Henderson, sellega pole mingit muret. Ma annan käsu küla kuhugi teise kohta ümber tõsta. Jõgi teistpidi voolama panna? Jah, jah, me võime ka seda teha.”

See oli vingem kui tänapäeva klientide soovid kujundada mänguplatse või grillimisalasid, soojaveevanne või üksnes vähest hooldamist vajavatest taimedest piirdeid.

Vanaema oli maetud siit edasi naabruses asuvale uuele kalmistule maal, mille linnavalitsus mõni aasta tagasi meie aja matuste tarbeks ostis. Selles kandis, kus Callum praegu tagumise piirdemüüri ääres tuulevarjus seisis, olid mulda sängitatud Victoria ajastu surnud. Ent siin leidis lisaks Callumile veel teisigi elusolevusi ning ta tajus nende juuresolekut. Oli näiteks hiiri ja rotte ning ka üks neile jahti pidav tumeda-valgekirju kass, kes Callumi lähenedes plehku pistis. Ta vaatas, kuidas loom üle haudade hüppas ja lähima puu otsa ronis.

„Juhhei!” hõikas õige veidi vintis Callum kassile. Ta kergitas käsi ja vehkis nendega üles-alla. *„Kiisu, hoia ennast rebaste eest!”* Ta kihistas naerda ka siis veel, kui nägi seda meest.

Mees istus suisa ühel kalmukünkal ja toetus seljaga vastu püstist kivi selle taga. Ülbe sunnik. Vanaema oleks üheainsa sekundiga sinna sööstnud ja talle teada andnud, mida ta niisugusest asjast arvab. Mees ei olnud noor ega ka mitte vana. Ta nägi vaabana nägu katvas hõbedases kumas välja täpisealt

sama eatu kui too kivist tahatud taevaingel, kes üle mehe öla alla kiigates tema kimbatust nautis. Ta oli nagu ingelgi ümara näo ja nõbininaga, kuid tema juuksed ei olnud lokkis. Silmad olid tal lahti, nii et ta ei olnud joobnuna sinna kokku kukkunud, et peatäit välja magada.

„Semu, sa ei tohi terveks ööks sinna jääda,” andis tema ette seisma jäänud Callum talle nõu. „Siin on ju külm ja röske, eks ole? Koidu eel läheb veelgi külmemaks. Liigesed tõmbavad kan-geks ja sa ei saa enam püsti tõusta!”

Teine mees ei vastanud ega lasknud kuidagiviisi välja paista, et ta on Callumi juuresolekust teadlik. Ta lihtsalt istus seal ja pörnitses ainiti. Callum kummardus ja andis vaikivale inimkujule vopsu vastu õlga. Mees hakkas Callumi puudutuse peale kogu kehaga külgsuunas kalduma ja vajus haua kõrvale pikali. Temast ei olnud enam tõusjat ega pidanud ka liigesed talle edaspidi muret tegema.

„Sa oled ju surnud!” teatas Callum talle. „Oh sa põrgu...” lisas ta.

Markby ja tema kaasa olid magama heitnud. Ta oli tole ukse taga käinud naisterahva oma mõtetest enam-vähem välja tõrjunud. Pisike ja tüütu mälestus oli siiski terveks öhtuks püsima jäänud. Ta teadis, et Meredith on senimaani tole naise pärast mures. Kuid põhjuseks oli asjaolu, et ta oli varem töötanud erinevates Briti saatkondades konsulaarametnikuna ja kõik hätta sattunud Briti kodanikud käivitasid temas paugupealt vaistliku soovi kohale kihutada ja asjad ära klaarida. Markbyl oli küll õnnestunud magama jääda, ent kauaks seda ei jätkunud. Kusagilt kaugelt mingisuguse segipaisatud unenäo-maastiku äärealadelt kostis tümpsatusi ja talle tungiti kallale. Ta oli juba valmis ründajat eemale tõrjuma, kui taipas, et naine raputab teda õlast.

„Mis on lahti?” tahtis ta ennast istuli ajades teada saada.

„Keegi on välisukse taga!”

„Ei ole, ta läks ju ära...” mõmises Markby.

„Alan! Ärka päriselt üles! Kuula!”

Jah, keegi kolkis välisuksele ja lisaks helistas see keegi nüüd ka kolm korda uksekella.

„Oh sa tuline kurat!” pomises Markby. „Ta ei tulnud ju ometi tagasi? Ta on ilmselt peast soe.” Mees heitis teki pealt ja hakkas voodist tõusma.

„Ära ust enne lahti tee, kui oled järele uurinud, kes seal on!” käsutas Meredith. „Vaata trepi kohalt aknast välja.”

Markby tammus tusaselt mööda koridori maja esikülje poole vaatava akna juurde, Meredith aga püsis tal tihedalt kannul. Meredith ei kuulunud nende hulka, kes lasevad ennast mängust välja arvata.

All liigutas ennast hämaruses üks vari. „Auu!” lõugas keegi.

„Ma sulle näitan auud!” lubas Markby küllastajale. Ta tegi akna lahti ja kallutas ennast välja. „Kas te teate, kui palju kell on?” Teda tabas jääkülml tuuleiil. Ta oleks pidanud enne uue külalise ülekuulamist viivukese aega kulutama ja hommikumantli selga tõmbama.

„Õpetaja, kas see olete teie?” hüüdis külaline.

Oi ei, mitte veel üht...

„Ei ole! Siin ei ole enam kirikla...” Talle ei antud aega lõpetada.

„Surnuaias on üks surnud mees!”

Oi kui tore! Keegi vaimukas joodik.

„Minge koju ja magage ennast kaineks!” soovitas Markby. „Ärge ajage mind üles, et lollusi rääkida. Te olete liiga vana, et selliseid nalju teha.”

Seal all ei olnud mitte teismeline, vaid keegi turske vennike.

„See ei ole nali. Ma räägin teile, et surnuaias on üks mitte maha maetud, vaid värske laip. Istub haa peal ega ole minu meelest just väga kaua surnud olnud.”

Meredith sosistas: „Alan, ma arvan, et ta räägib tõsiselt.”
„Tõsiselt võib ta ju rääkida. Kuid purjus on ta sellegipoolest. Tema kujutlusvõime on ületunde teinud.”

„Aga mis siis, kui ei ole ja ta leidiski laiba? Alan, sa ei saa sellele lihtsalt niisama käega lüüa.”

Markby taipas, et Meredith on arukal kombel hommikumantli ülle tõmmanud. Ent tont temaga! Tema võis ju tahta siia pikalt pidama jääda, kuid Markby ei tahtnud muud kui taas oma sooja voodisse pugeda.

Naine torkas talle ühe väga terava sõrme roiete vahele.

„Ai!” pani ta pahaks.

„Lase käia ja selgita välja, kes see on!”

„Kes te olete?” hüüdis Markby sinna alla. „Ja mida te surnuaias tegite? See on ju öösiti lukus.”

Jah, tegelikult ongi, nii et miks ja kuidas see idioot sinna uitama sattus? Loata viibimine maavaldusel on kõigest väärtegu, mõtles Markby. Kui palju ta poleks ka tahtnud, ei oleks ta saanud alla minna ja seda südaöist küllakippujat vahistada. Ent kui too sell on samas tööpoolest laiba leidnud...

„Minu nimi on Callum Henderson!” hüüdis külaline.

Markby aju oli selginenud. „Te olete see haljastusaednik!”

Külaline pidas vahet. Tema ameti tuvastamine üllatas teda. Kuid ta võttis end peagi kokku ja käis välja samaväärse vastuse. „Seda küll – ja teie olete too kriminaaljälituse sell Markby. Mida te kiriklas teete?”

„Pagan võtku, ma elan siin! Aga ma mäletan teid. Me kohtusime eelmisel aastal linnas avatud aedade päeval.”

„Vastab tõele. Noh, ma ronisin üle müüri, et läbi surnuaia minnes teed otsemaks teha. Ma lähen... ma läksin Musta Koera kõrtsist koju.”

„Jääge sinna, kus te olete!” katkestas teda Markby. „Ma tulen alla ja lasen teid sisse.”

Mõne minuti pärast istus Callum koos Meredithiga köögis ning jõi kuuma magusat teed. „See on šoki ravimiseks,” selgitas talle Meredith. Markby oli läinud ennast riidesse panema ja nüüd võis kuulda, kuidas ta kiiresti trepist alla sammus.

„Šokk *oligi* kuradima kõva,” ütles Callum süngelt. „Oi, proua Markby, andke mulle säärane keeleprouk andeks.”

„Ärge muretsege. Olukorda arvestades on see üsna leebe.”

Markby ilmus nähtavale üksjagu kulunud vihmakuues ja kummikutes. „No nii, Callum, näidake mulle seda laipa.”

„Te peate ronima üle müüri nagu minagi,” hoiatas teda Callum.

„Ei, me ei hakka seda tegema. Minu aia tagumises müüris on värav, mis viib otse surnuaeda. Tulge siia poole!”

Markby oli võtnud kaasa võimsa taskulambi ja mängis selle kiirega rajal, mida mööda nad aia tahaotsa läksid.

Callumi erialaga seotud vaistud juhtisid tema mõtted kõrvale tõsiasjalt, et nad on teel surnukeha vaatama, ja ta pööras tähelepanu oma vahetule ümbrusele. „Teil on siin suur ja vana maalahmakas,” ütles ta pilku pimedusse puurides. „Mida teil on kavas sellega peale hakata?”

„Ma ei ole veel jõudnud nii kaugele, et hakkaksin tegelikult kavasid koostama. Mõned mõtted mul siiski on. Just nimelt aed mind selle maja poole tõmbaski. Ma võtsin kirikla ostmise käsile niipea, kui me kuulsime, et see on müüki tulnud. Me tundsim õpetajat isiklikult ja saime seetõttu eelhoiatuse, et kirikuvarade haldurid kavatsevad selle koha maha müüa. Ja nii me jõudsimegi kõikidest teistest ette.” Ta lisas viivu pärast: „Praegu pole küll õige aeg seda asja arutada, aga ma võin sealjuures abi vajada. Kas te olete vaba?”

„Ikka olen! Ma võtaksin selle meelsasti ette,” lausus Callum rõõmsalt. „Ah jaa, muidugi me arutame läbi kõik konkreetset mõtteid, mis teil võivad olla.”

„Sellisel juhul me arutame neid küsimusi kunagi muul ajal. Uks on siin.”

Markby tõi lagedale võtme ja avas müüris oleva puitukse. Victoria ajastu, mõtles Callum, ja silitas ukseava läbides peoga tusedat puittahvlit.

„Kuhupoole?” küsis Markby.

Callum kiskus oma tähelepanu jõuga taas olevikku. „Oh, sinna, ta on päris tagumise müüri ääres, noh, peaaegu ääres...”

Laip oli seal, kuhu see oli Callumist jäänud. Ta tundis hauakivi kõrval rohul lebavat koolnut nähes kergendust. Ta oli olnud läbi surnuaia minnes mures selle pärast, et surnud mees võib olla kuidagiviisi minema kadunud ja Markby ei jäägi tema juttu uskuma. Markby laskus laiba kõrvale kükakile ja katsus pulssi. Callum taipas süüdlaslikult, et tema ei olnud vaevunud seda tegema. Ta oli eeldanud, et see sell on otsad andnud. Oleks talle tõepoolest paras olnud, kui vennike oleks sellal meelemärgusele tulnud, kui Callum kirikla uksele kolkis. Ta kujutas endale ette, kuidas mees oleks püsti tõusnud ja jalgu järel vedades sinna hämarusse ukerdanud veel enne, kui Callum jõuab tagasi koos politsei vanemohvitseriga, kelle ta on keset ööd süütult magamast üles ajanud, et ta siia tuua. Ta heitis pilgu nende poole. Paistis, et too tähtis nina uurib hoolikalt surnud mehe käsi.

„Ja kas ta oli niisuguses asendis juba siis, kui te ta leidsite?”

„Mitte just päris niisuguses. Ta istus sellel haul siin ja toetus seljaga vastu hauakivi. Ma kõnetasin teda, ta ei vastanud, ma raputasin või tegelikult ainult puudutasin teda õlast ja ta vajus maha. Rohkem ma teda ei puudutanud. Ma vist sattusin paanikasse. Ma põgenesin. Kaugele ma ei läinud. Ma teadsin, et pean sellest teatama mõnele võimuesindajale. Ja ma mõtlesin kiriklale... ma olin unustanud, et see on müüdnud ega olegi enam kirikla.”

„Teil on omaenda ettevõtte. Te rändate ühest kohast teise. Ma oletan, et nagu kõikidel teistel inimestel tänapäeval on ka teil mobiiltelefon?”

Callum pihtis süüdlaslikult: „On jah, aga ma jätan selle kaubikusse. Telefon ajab tasku pisut pungi. Pealegi arvan ma, et ma ei oleks telefoni kasutanud, kui see oleks mul kaasas olnud. Ma tahtsin näha mõnda sellist inimolevust, kes on elus.” Ta võttis ennast kokku. „Mida te arvate? Võib-olla ta sai südamerabanduse, istus sinna ja noh, andis otsad?”

Markby küll kuulas, kuid oli kogu selle aja jooksul liigutanud taskulambi valgusvihku üle laiba ja nende ümbruse. Ta tõusis püsti.

„Kuulge, Callum, ma teatan politseisse surnukeha leidmisest. Siia tuleb terve rühm politseinikke ja nende hulgas on ka arst.”

„Minu arvates ei ole tohtrist talle just palju kasu,” pomises Callum.

„Arsti on vaja surma tõendamiseks. Mitte selleks, et vaest vennikest ellu äratada. Ma näen, et ta on surnud. Ka teie näete. Aga juurdlus toetub nagu väga paljud muudki asjad paberist alusmüürile.”

Callum mõmises: „Oh, olgu pealegi.” Talle hakkas pärale jõudma, et ta on sunnitud veel mõne aja siin külma ja märja käes mööda saatma. Ta oleks lihtsalt pidanud koolnu sinnapaika jätma ja tulistvalu koju punuma. Vaat mis juhtub, kui sa püüad teha õiget asja. Sind kistakse supi sisse.

„Me ei tohi siinset piirkonda enam rohkem segamini ajada ja peame kuni nende saabumiseni paigale jääma. Me peame kandma hoolt selle eest, et veel keegi teie kombel üle müüri ei roniks ja tõendeid kahjustades siit läbi ei komberdaks. Teie aga peate ennast tunnistajaütluse andmiseks valmis seadma. Siin on olemas kõik kindlad mörva toimumise koha tunnused.”

„Mida?” ahmis Callum kohkunult õhku. „Ei saa olla.”

„Noh, ma võin ju ka eksida. Taskulamp ei ole kõige parem vahend piirkonnast ülevaate saamiseks ja laip vajab nõuete kohast uurimist.”

See informatsioon kristalliseerus Callumi ajus koos järjest kasvava arusaamisega sellest, mida juhtunu tema enda jaoks kaasa toob. Kui varem oli tema pea olnud märjukesest pisut uimane, siis nüüd mõtles ta selgemast selgemini. Ta jõllitas metsiku pilguga pimedusse. „Tapja...” ähkis ta.

„Ei ole tõenäoline, et ta praegu veel seal passib,” rahustas teda Markby.

„Mitte praegu!” nähvas Callum. „Kuid ta võis mind sealt jälgida siis, kui ma varem siin olin.”

„Ojaa,” oli Markby temaga päri, „see on täiesti võimalik. Kas te olete kindel, et ei näinud seal pimeduses mingisugust liikumist?”

Callumil läks süda sõna otseses mõttes pahaks. Ta oli seisnud siin nagu purjus idiot ja püüdnud ohvriga jutule saada. Kogu selle aja jooksul oli tapja teda võib-olla kõigest mõne meetri kauguselt vaadanud ja kuulanud.

„Ma nägin ainult üht kassi,” pomises ta.

Ta oletas juba seda rääkides, et midagi nii tobedat pani teda ütleva mõistmine, et ta oleks äärepealt mõrtsukaga kokku sattunud.

Ent Markby võttis tema mannetut tähelepanekut tõsiselt. „Mida ta tegi?”

„Kass? Vist püüdis hiiri. Ma segasin teda ning ta jooksis eemale ja ronis sinna puu otsa.”

„Kui te segasite kassi hiirte püüdmisel, siis oli tapja tõenäoliselt lahkunud sündmuskohast vähemalt oma kümme või viisteist minutit enne seda. Kui ta oleks veel läheduses viibinud, poleks kass teie saabudes siin jahti pidanud.”

„Oh, saan aru. Isegi kass võib järelilikult tunnistaja olla.”

Aga Markby oli võtnud oma vihmakuue taskust mobiiltelefoni ja tegeles nüüd usinalt juurdluse hammasrataste liikuma liikumisekamisega.

„Ma oletan, et te ei tunne teda?” päris ta telefoni ära pannes.

„Ei tunne!”

„Teil ei ole ju midagi selle vastu, et talle veel kord pilk peale heita?” Markby laskis taskulambi valgusvihul taas surnu näole paista.

On küll, mõtles Callum. Ta kiikas vastumeelselt mehe kaame palge poole. „Ta paistab veel rohkem surnud olevat.”

„Hakkab tekkima koolnukangestus,” ütles Markby. „Noh? Kas tundsite ta ära?”

„Mida? Oi ei, ma ei ole teda varem kordagi näinud.”

„Kas ta ei olnud vahest seal kõrtsis – selles Mustas Koeras?”

„Kui oligi, siis mina teda küll ei märganud.”

„Kas seal oli täna õhtul palju rahvast?”

„Üsna palju. Kuid sa ei hakka kõrtsis igäühe nägu uurima, ega ju?”

„Kas te ei näinud seal kedagi piisavalt tuttavat, et temaga vestelda?”

„Paari inimest nägin – seda tüdrukut leti taga, kõrtsmikku.” Callum ähkis naasnud õudustunde saatel: „Te tahate minult alibit!”

„Kõikide juurdluste juurde kuulub see, et kõikidele inimestele esitatakse rohkesti küsimusi,” lohutas teda Markby. „Ärge arvake, et te olete eraldi välja valitud.”

Nojah, seda küll, mõtles Callum. Ta hakkas pahuraks muutama. Pahane ei olnud ta mitte Markby, vaid selle kõige põhjuseks oleva surnud selli peale. Callum kiikas taas alla laiba poole. „Mis tema kästel viga on?” küsis ta ootamatult.